

Grzegorz Kalejta

Scenariusz zajęć dla uczniów szkoły ponadpodstawowej prowadzonych przez nauczyciela historii (może to być również inny przedmiot np. zajęcia z wychowawcą)

Temat: Marian Piekarski „Ryś” – młody bohater Suwalszczyzny.

Cele kształcenia – wymagania ogólne (podstawa programowa)

Uczeń:

- przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce;
- charakteryzuje sytuację dzieci i młodzieży pod okupacją niemiecką i sowiecką oraz wskazuje przykłady patriotycznych postaw młodzieży (np. udział w konspiracyjnym harcerstwie);
- charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej;
- charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów oraz formy zniewalania Polaków przez reżim komunistyczny (terror fizyczny, propaganda, cenzura);
- omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu („żołnierze niezłomni” – w tym: rtm. Witold Pilecki, Danuta Siedzikówna ps. Inka, płk Łukasz Ciepliński, a także rola Kościoła katolickiego, znaczenie emigracji).

Treści nauczania – wymagania szczegółowe: (podstawa programowa)

- Zapoznanie uczniów z postacią Mariana Piekarskiego, jego działalnością w Armii Krajowej oraz Zrzeszeniu Wolność i Niezawistość.
- Uświadomienie roli młodych ludzi w ruchu oporu podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu.
- Rozwijanie umiejętności analizy materiałów źródłowych, w tym filmowych.
- Kształtowanie postaw patriotycznych i szacunku dla bohaterów narodowych.

Metody pracy: wykład, dyskusja, analiza materiału filmowego.

Forma pracy: praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- fragmenty filmu „Marian Piekarski [2011]” – <https://www.youtube.com/watch?v=JlUIEyL7nXc> (film można również wyświetlić w całości, trwa 6 min. 34 s);
- komiks „Niezlomny bohater – Marian Piekarski ps. Ryś” – do pobrania bezpłatnie na stronie Wydawnictwa Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości – <https://wydawnictwo.iws.gov.pl/kategoria-produktu/wolny-dostep/page/3/>;
- artykuł „Młody 'wyklęty' z Suwalszczyzny” – <https://ckziumragowo.pl/historia/Marian-Piekarski>;

- zdjęcie Mariana Piekarskiego (wydrukowane lub wyświetlone na tablicy) – załącznik 1.;
- tablica interaktywna lub projektor.

Nauczyciel przed lekcją może przeczytać:

- Życiorys Mariana Piekarskiego – załącznik 2.
- Życiorys Mariana Piekarskiego w Internecie, np. Marian Piekarski – hasło w Wikipedii: https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Piekarski lub:
- „Marian Piekarski „Ryś” – bohater zwycięskiej pracy w konkursie MHP „Rówieśnicy” –<https://dzieje.pl/edukacja/marian-piekarski-ryś-bohater-zwycieskiej-pracy-w-konkursie-mhp-rowiesnicy>.
- Artykuł Bartłomieja Rychlewskiego „Ubeckie metody”.

Przewidywany czas: 45 minut.

Proponowany przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie (5 minut):

- Powitanie uczniów i przedstawienie tematu lekcji.
- Krótkie omówienie kontekstu historycznego: sytuacja Polski po II wojnie światowej, działalność „żołnierzy wyklętych” po wojnie.
- Można zapytać o murale w Suwałkach – jeden z nich poświęcony jest Marianowi Piekarskiemu (róg ulic T. Kościuszki i W. Sikorskiego).

2. Prezentacja postaci Mariana Piekarskiego (10 minut):

Prezentacja biografii Mariana Piekarskiego, ps. Ryś: (można w tym momencie pokazać zdjęcie bohatera – załącznik 1. – wydrukowane lub na tablicy multimedialnej; warto podkreślić, że jest to jedyna zachowana fotografia, wykonana ok. 1942 roku, czyli bohater miał wówczas ok. 15 lat):

- urodzony 8 stycznia 1927 roku w Berżnikach;
- harcerz, żołnierz Armii Krajowej od 1942 roku;
- w 1945 roku zorganizował akcję uwolnienia sześciu żołnierzy AK z więzienia w Suwałkach;
- aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa, skazany na śmierć i stracony 11 września 1946 roku w Białymstoku.

3. Projekcja fragmentu filmu (10 minut):

- Wyświetlenie fragmentu filmu „Marian Piekarski [2011]”, ukazującego akcję uwolnienia więźniów z suwalskiego więzienia.
- Można również wykorzystać teledysk: Bujak – „Marian Ryś Piekarski (Bohater Suwalszczyzny)” R&P New Media (dostępny na YouTube).

4. Dyskusja po projekcji (10 minut):

Pytania do uczniów:

- Jakimi cechami charakteru wykazał się Marian Piekarski podczas tej akcji?

- Jakie ryzyko wiązało się z jego działaniami?
- Dlaczego młodzi ludzie angażowali się w działalność konspiracyjną?

5. Praca w grupach – analiza komiksu (7 minut):

- Podział klasy na grupy.
- Każda grupa otrzymuje fragment komiksu „Niezlomny bohater – Marian Piekarski ps. Ryś”.
- Zadanie: Przeanalizować przedstawione wydarzenia i przygotować krótkie streszczenie dla reszty klasy.

6. Podsumowanie i ewaluacja zajęć:

- Omówienie znaczenia postaci Mariana Piekarskiego dla historii regionu i Polski.
- Zachęcenie uczniów do refleksji nad wartością odwagi i poświęcenia w imię wolności.

Praca domowa

Napisz krótki esej na temat: „Jak postać Mariana Piekarskiego inspirowała współczesną młodzież do działania na rzecz ojczyzny?”

Załączniki:

Załącznik 1. – Fotografia Mariana Piekarskiego (w wieku ok. 15 lat, jedyna zachowana fotografia).

Załącznik 2. – Życiorys Mariana Piekarskiego.

MARIAN PIEKARSKI (1927–1946)

Dzieciństwo i rodzina

Marian Piekarski urodził się 8 stycznia 1927 roku w Berżnikach na Suwalszczyźnie. Był najmłodszym dzieckiem Stanisława i Julii Piekarskich. Jego ojciec pracował jako komendant posterunku Policji Państwowej, a rodzina była znana z głęboko patriotycznych wartości.

Konspiracja podczas II wojny światowej

Początki walki

Gdy wybuchła II wojna światowa, Marian miał zaledwie 12 lat. W 1942 roku, mając 15 lat, został zaprzysiężonym żołnierzem Armii Krajowej. Początkowo jego zadania były stosunkowo proste, ale bardzo niebezpieczne:

- rozwożenie literatury konspiracyjnej,
- transport broni do okolicznych miejscowości,
- pełnienie funkcji gońca przy komendzie AK w Suwałkach.

Rodzinna tradycja walki

Cała rodzina Piekarskich była zaangażowana w walkę z okupantem:

- siostra Irena (ps. „Ira”) zajmowała się kolportażem podziemnej prasy;
- brat Stanisław (ps. „Kukułka”) walczył w partyzantce AK;
- dom Piekarskich był centrum konspiracji.

W 1944 roku Marian został schwytany przez Niemców i osadzony w obozie w Działdowie. Wrócił do Suwałk w 1945 roku.

Niezwykła akcja uwolnienia żołnierzy

12 marca 1945 roku Marian przeprowadził jedną ze swoich najbardziej spektakularnych akcji. Pracując jako więzienny fryzjer w Suwałkach, zdecydował się uwolnić uwięzionych żołnierzy AK:

- zebrał broń strażników więziennych,
- sterroryzował ich i zamknął w celi,
- uwolnił sześciu żołnierzy Armii Krajowej,
- pozostawił w więzieniu jedynie przestępców kryminalnych.

Po akcji jego siostra Irena została aresztowana i przesłuchiwana przez dwa miesiące.

Dalsza działalność w konspiracji

Po akcji uwolnienia więźniów Marian Piekarski:

- został łącznikiem w organizacji Wolność i Niezawistość (WiN);
- w czerwcu 1945 roku awansowany na starszego strzelca;
- odznaczony Krzyżem Walecznych;
- prowadził rozpoznanie współpracowników Urzędu Bezpieczeństwa;
- 18 lutego 1946 roku schwytał i rozstrzelał przestępcę o pseudonimie „Tygrys”.

Aresztowanie i wyrok

7 kwietnia 1946 roku został aresztowany we wsi Przerośl. Podczas śledztwa:

- był dotkliwie torturowany;
- nie wydał nikogo ze swoich towarzyszy;
- wziął całą odpowiedzialność na siebie.

W pokazowym procesie 20 lipca 1946 roku został skazany na karę śmierci.

Śmierć i pamięć

11 września 1946 roku, mając zaledwie 19 lat, został stracony w więzieniu w Białymstoku.

Przed śmiercią:

- wyspowiadał się,
- przyjął komunię świętą.
- razem z nim zginęło pięciu innych skazańców.

29 czerwca 1992 roku sąd unieważnił wyrok, uznając go za bezprawnego.

Upamiętnienie

Dzisiaj Marian Piekarski jest lokalnym bohaterem. Pamięć o nim jest zachowana poprzez:

- tablicę pamiątkową w kościele w Berżnikach,
- mural w Suwałkach,
- nazwę suwalskiej drużyny harcerskiej,
- piosenkę rapera Damiana Bujaka Bujkowskiego „Marian Ryś Piekarski (Bohater Suwalszczyzny)”,
- ulicę jego imienia w Suwałkach,
- filmy na YT – np. „Marian Piekarski [2011]”,
- komiks „Śladami Rysia”.

Marian Piekarski to symbol młodej odwagi, patriotyzmu i wierności zasadom wolności, który oddał życie w walce o niepodległą Polskę.